

AHMET VEFİK

MİLLİYETÇİLİK

Risalenin sonuna eski İtalyan baş vekili «*Francesco Nitti*»nin milliyetçiliğe dair yazmış olduğu bir makalesi konmuştur.

Bozkurt Matbbası
İstanbul — 1936

Milliyetçilik nedir ?

Genel savaş sonrası dünyasında bilhassa avrupasında iktisadî buhranlarla beraber ve Vilson prensibinin «herkes kendi mukadderatını kendisi tayin edecek» umdesile kuvvetleşen milliyetçilik meselesi bugünkü devlet sistemlerinin esaslı prensiplerinden biri olarak görülmektedir. Birkaç büyük emperyalist devletin namı hesabına işliyen Milletler Cemiyetinin teşekkülile de dünya siyasasına hâkim olan milliyetçilik davası esasından o kadar karışık ve mücerret bir şekil almıştır ki, artık milleti şeniyette mevcut birşey olarak görmek imkânsızdır, denebilir.

Çünkü, birçok muharrir ve mütefekkirlerin ağızlarından eksik olmıyan millet kelimesinin ifade ettiği, manaya uygun bir camia var mıdır, yok mudur? Etrafındaki uzun boylu araştırmaları ve ihtilâfları milliyetçiliğin aleyhine aydın bir netice verebilmiştir.

Mesele böyle bir durumda olmakla beraber denize düşmüş bir adamın sarıldığı can kurtaran simitine sarılır gibi bugünkü cemiyetlerin de milliyetçilik örtüsüne sarılmaları ve cemiyet efradına milliyetçiliği mukaddes bir varlık olarak telkin etmeleri calibi dikkat bir hakikattir.

Buna rağmen herhangi bir insanı hatta müteassıp milliyetçiyi ~~istemeyiz~~ bir münevveri tutupta : şu millet dediğin neşenin ne olduğunu bana söyleyermisin diye, sorsanız,

cevap veremeyeceği yüzde yüzdür. Nihayet en makul olanları da: «Evet, gerçekte milliyetçilik mefhumuna uygun bir şeniyet olmasa bile bizim onu dünya üzerinde bir yer işgal edebilmemiz ve diğer milletlere karşı hayat ve menfaatimizi idame ettirebilmemiz için zarurî olarak kabul etmemiz icap eder.» şeklinde mukabele ederler.

Cemiyet tezatlarının insanları sürüklediği uçurumlardan bir danesi de insanların, hakikatte mevcut olmayan şeylere kendi kafalarında yer vermesidir.

Mazinin acı tecrübe derslerinden istikbale hisse kapmak için, daha kesin tahlil yapmak ve doğru neticeler çıkarmak, lüzumunu gösteren son iktisadî ve içtimaî tahavvüller yanında milliyetçiliğin hâlâ geri kafalardaki bu müphem saltanatına şaşmamak kabil olamaz.

Sosyal telâkkilerde millî meselenin bu dadar önemli bir durum kesbetmesinin acaba sebebi nedir? Emperyalist cihan harbinden sonra son çağını yaşayan kapitalizmin metafizik koltuk değnekleriyle hayatını bir az daha idame ettirebilmesi için burjuvazinin üzerine eski millî kisveyi yamayarak giymesinden ileri gelmektedir. Lâkin yama kabul etmiyecek kadar eski ve haleti nezihte olan bu libasın artık dakikaları sayılmaktadır.

Herşeyde olduğu gibi, milliyetçilik meselesinde de ihtiraz eden burjuvazinin bu ihtirazına - kuvvetle muhtemeldir ki kültür noksalığından ileri gelmek üzere - menfaatprest küçük burjuvalar da iltihak ederek şöyle bir fikir dermeyan ederler:

Bir an için milliyet duygusunun yokluğunu kabul

etsek, içimizde yaşayan veya haricimizde bulunan diğer milletlerin bunu fırsat bularak emperyalist pençelerini uzatıp bizi paylaşmak istemeyeceklerine imkân var mıdır? Nerede kaldı ki, milliyet duygusu mevcutken bile kuvvetli ve mütemeddin devletlerin zayıflara karşı istimal ettikleri cebir ve tazyik meyândadır. Tarih bunu teyit edici derslerle dolu değil midir? Şahsî ihtiraslarla muhtelif ırk ve kavimler üzerine yapılan vasi fütuhatlar neticesinde kazanılan ülkeler niçin muhafaza edilemiyor? Çünkü, milliyet duygusu silâhtan daha kuvvetlidir. Esaretin yegâne halâs yoludur. Eğer milliyet duygusu olmamış olsaydı, meselâ, eski Roma imparatorluğu, İskender imparatorluğu munkariz olurmuydu? Ve nihayet Osmanlı imparatorluğu Balkanlardan dışarı atılabilir mi idi? Bugün bütün müstemlekeleri Metropollere bilhassa Mısır, Hindistanı İngilizlere Habeşistanı İtalyanlara karşı harekete sevkeden hep milliyet duygusu değil midir?

Bu dermeyen olunan mütalâalarda nsonra düşünecek olursak iki esas nokta belirlemektedir.

1 — Hariçten gelen hücum ve istilâlara karşı içtimâî bir silâh olan milliyet duygusunun hizmeti, emperyalizme daha müsait bir zemin hazırlamaktır. Çünkü, kuvvet mukabele görünce kendi tazyikını meşrû addetmesi zaruret icabıdır. Ve emperyalist siyasetin esaslı bir perensipidir.

2 — Gene, eğer milliyet duygusu olmasa milletlerin emperyalist baskı altından kurtulmalarına imkân yoktur.

Bahusus bu imkânın tahakkuku halihazırdaki şerait dahi-
linde hayalden başka birşey olamaz.

Milliyetçilerin ileri sürdükleri ve ilk bakışta makul
gibi görünen ihtirazlarından çıkan bu iki netice meselenin
ne kadar hassas olduğunu ve milliyetçilerin bastıkları
zeminin ne kadar çürük olduğunu meydana koymaktadır.
Gene yukardaki düşünce vetiresinden anlaşıldığı veçhile
milliyet duygusunun menşei passif ve aktif olmak üzere
ikidir. 1) Fetih yapmak, aktif. 2) hariçten gelen hücum-
lara karşı müdafaada bulunmak, passif.

Bu karşılıklı çarpışmaya yani harbe eebep ucunda
menfaat gizli olan milliyetçilik meselesi değil midir? Eğer
değilse, milliyetçiliğin rolü ve nazifesi nedir?

Kendi hasis menfaatlerini çoğaltmak için mukaddes
milliyet duygusile proleteriyayı harekete getiren burjuva-
ların, proleterlerin kanı hesabına kazandıkları yerlerde
proleteriyaya düşen hisse, kaybettikleri arkadaşlarının acı-
sından ve bundan sonra o yerlerde istismar edilecek
arkadaşlarından başka nedir ki? Büyük dâhi Karl Marx
ne kadar doğru söylemiş, «burjavaziye karşı harekete
geçen proleteryanın neticede kaybedecekleri esaret zin-
cirlerinden başka birşey değildir.»

Harbi doğuran sebep muayyen bir zümrenin menfaati
icabı yani iktisadî olunca buna mukabil yapılacak şey, bu
iktisadî sebeplere karşı vaziyet almak, onları ortadan
kaldırmaktır. Yaksa zarurî olan bu işi bırakıp da düşmanın
teknik silâhlarına karşı milliyet duygusile dolu göğüsleri
germek değildir. Bunun sonu bir cepheden de, proleter

adedinin azalmasıyla hafifliyecek buhrandan ve harpte istimal olunarak tükenen stokların ihtiyaca kâfi gelmemesinden doğacak istihlal faaliyetinin burjuvaziye biraz daha rahat nefes aldırması şeklinde de olabilir.

Milliyet mefhumu ancak aynı ekonomik şeraitin tahtı tesirinde kalan insanların heyeti mecmuası için muğteber olabilir. Mahdut bir toprak üzerindeki camianın içtimai nizamını kuran ekonomik faaliyetinin istikrar kesbetmesiyle hariçten vaki olacak hücumlara karşı müdafaa ve kendi yapacağı istilâlara karşı mesnet noktası olan milliyetçilik acaba zamanımızın mudil yaşama şartlarına göre mevcut olabilir mi? Hiç şüphesiz olamaz. Çünkü beşer nüfusunun artması ve tekniğin inkişafıyla çoğalan, tenevvü eden ihtiyaçlar bu halin ilk safhasından zamanımıza kadar büyük muhaceretlere ve beynelmilel münasebetlere sebep olmuştur ki; bu da milliyet mefhumunu manasından uzaklaştırmıştır.

Nüfusun çoğalmasıyla ana semiyeye bir çok kardeş semiyelere ayrılmaya mecbur olur. Ana semiyeden ayrılan semiyelerin yaşadıkları toprağın iklim şartlarına uymakla diğer semiyelere nazaran derin içtimai ayrılık fonksiyonları gösterecekleri tabiidir. Kardeş semiyeler bünyelerinde husule gelen bu derin tahavvülâta rağmen otarşik bir rejimle yaşadıkları müddetçe milliyet mefhumunu ancak devam ettirebilmişlerdir. — Lâkin o zamanda milliyetçilik diye bir duygunun mevcut olduğundan şüphe edile-

bilir. Çünkü, o zaman böyle bir duyguya ihtiyaç görülemezdi. — Ta ki, nüfusla beraber müterafık bir şekilde artan ihtiyaçlar ve esasen iklim şartlarının değişmesiyle de değişen ihtiyaç nevelerinin arzusu bu semiyeler arasında ekonomik münasebet tesise sebep oluncaya kadar. Bundan sonra semiyeler, aralarındaki mütekabil münasebet ve muhaceretler, Karşılıklı medeniyet ve kültür tesirlerilede renk değiştirmeye başlamışlardır. Bu zaruri esas üzerine tekâmül eden beşer cemiyetinin zaman ve tarihî vaka'larla almış olduğu karışık durum meydandadır. Buna birde Amerikanın ve Hindistan yollarının keşfile başlayan mütekabil insan akınları ilâve ederek milliyet mefhumunun vasıflarını aramak istersek bu, bulanık suda balık avlamaktan başka bir şey olamaz.

Daha sonraları, Kurunu vüstaî rejim feodalizmin iskatile, merkezileşmek temayülünü güden bürokratizm hareketleri neticesinde krallık kurulmuştur. Bu sayede daha ziyade kuvvetli olarak meydana çıkan burjuvazinin istilâ hareketleri artmış ve bu yüzden vücut bulan imparatorluklardan da mevzii ırk ve dil birliğiyle millî teşekküller teessüs etmiştir. Bu ceryanı avrupa komün ihtilâlleri ve rahat düşgünü kontr - revolosyoner Meternih'in Viyana Kongresi tesriğ ederek milliyet temayüllerini canlandırmıştır. Bu suretle kendi sınırları içine çekilen milletler bu sefer medeniyetin inkişafı ile yeni zamanın karakteristik vasıflarını tebellür ettirmişlerdir. Büyük senayi ve medeniyette ileri giden bu milletler neticede, mecburî olarak müstemlekecilik ve emperyalizm siyasetine başla-

dılar. Yani milliyet hislerinin galebesile monarşiyı yıkan milletler bu sefer iktisâdî imparatorluk kurmağa başlamışlardır.

Bu kadar karışık şeniyeilere rağmen kapitalist istismar tarzının ve emperyalizmin dayanaklarından biri olan milliyetçiliğe muhtelif manalar verilmiş ve millet nedir meselesini ilmî yollarla vasıflandırmak için epeyce uğraşmıştır. Lâkin bütün bu gayretler milliyet davasının, şeniyetindeki şeklile tezat teşkil ettiğini ve metafizik telkinlerle mücerret bir mana kesbettiğini isbattan geri kalmamıştır.

Nihayet, muayyen esaslarla karakterize edilen milliyet meşhumu zamanımıza kadar intikal etmiştir. Bu pazarî mütalâalarda bile bütün burjuva gayretlerine rağmen neticede muhtelif ekonomik ziddiyet ve menfaatlere dayanmamak mümkün olamamıştır. Burjuvazi hatta bir kısım proleter nazariyecileri bile muayyen bazı şartlar ileri sürmekle milliyetçilik hakkında kesin bir hüküm veremediklerini kullandıkları lisanla anlatmak istemişlerdir. Bu demokratiko - burjuvalar «ulusu tarihçe teşekkül etmiş ve bir devlet tarafından idare edilen insan topluluğudur» şeklinde tarif ederler ki bir az ileride bu meseleye temas edeceğiz. Onlar tarafından millet meşhumu umamiyetle şu şartlar dahilinde determine edilir:

1 — Milletın var olabilmesi için muayyen bir arazide sakin olması şarttır. Eğer bir millet muayyen bir toprak parçasını işgal etmiyorsa onun vücudundan şüphe edilebilir, derler. Lâkin bu noktaî nazara karşı koyanlar, Filistinde yer almağa çalışan yahudi milletini ve ondan

doğan siyonizm ceryanını bu fikre muarız bir misal olarak gösterirler.— Buna muhtelif memleketlerdeki ekal-
liyetlerde ilâve edilebilir. —

2 — Millî vasıflardan biri de dil birliğidir. Herhangi bir millet kendini diğer milletlerden dili ile ayırabilir. Mustakil bir dili olmıyan camia millet sayılamaz, derler. Lâkin bu noktâi nazarda ihtiraz ile karşılandı. Aynı dili konuşan muhtelif milletleri gösterdiler. Meselâ, İngilizce konuşmakla beraber menfaatleri için aralarında derin ihtilâflar bulunan iki büyük emperyalist devlet Amerika ile İngiltereyi ileriye sürdüler. Hatta bir bayrak altında ve muayyen bir toprak parçası üzerinde yaşayıpta aynı dili konuşmıyan milletler olduğunu ilâve ettiler. Belçika ve İsviçre gibi, buralarda bilhassa Belçikada almanca ve fransızca konuşulur.

3 — Milleti temyiz eden diğer bir vasıfta, düşünce ve telâkki tarzlarına kuvvetle müessir olan örf, âdet ve kültür birliğidir. Böylece uluslar birbirinden kafa farkı ile de ayrılırlar. İngilizler Amerikalılar ve İrlandalılar aynı lisanı konuşmakla beraber benliklerinde her üç mil-
letde kendilerine mahsus ulusal bir ruh taşırlar. Bu nok-
taî nazar diğer ikisine nazaran daha makul görünür. Proleter mütefekkirlerinin bazıları burayı kapalı geçmişler. Bazıları da, hatta bu meyanda Stalin de lehte hüküm vermiştir:

«Kültür birliğinde hulâsa olunan kafa ortaklığı da bu itibarla ulusların ayırt edici vasıflarından biridir» (komünizm kitabından)

4 — Milletın diğer bir vasfıda, ekonomik birliktir. Bu, milletlerin muhtelif parçalarının, vilâyetlerinin, şehirlerinin, köylerinin birbirine sıkı sıkıya ekonomik bağlarla bağlı olmasıdır ki, bu hal esasen zaruridir. Bundan da anlaşıldığı veçhile millet dediğimiz insan toplulukları her şeyden evvel ekonomik zaruretler neticesinde vücade gelmiş ve bu ekonomik zaruretlerin tatmini yani istihlâki için insanlar birbirleriyle münasebete geçmek lüzumunu hisetmişlerdir. Lisan ve kültür bu suretle meydana gelmiştir.

İnsan topluluğunun esas sebebi ekonomiktir. Muhtelif ihtiyaçların tatmini esasına müstenittir. Bunun için, Stalin komünizm nam eserinde şöyle bir lisan kullanır: yurt birliği başlı başına bir ulus yaratmağa el vermez. Ulusların ayrı ayrı parçalarını birbirine lehimleyip onlara birlik veren içden içe ekonomik bir bağ daha lâzımdır.

İngiltere ile Şimali Amerika arasında bu bağ yoktur. Bunun için iki farklı ulus kurulmuştur. Orta çağda da insanlar iktisâden birbirinden ayrı mustakil beyliklerle idare olunduğu zaman dahi bir ulus kurmak mümkün olamıyordu. Bu ancak feodalizme karşı muvaffak olan ilk burjuvazinin teşekkülü ile imkân haline gelmiştir. Stalin bu fikre Kürçistanı bir misal olarak alır.

İhtiyaçların inkişafı ve tekniğin tekâmülü ile konforlu yaşama arzusu hatta zarureti yukarda bahsolunan ekonomik bağları çok uzaklara götürmüştür. Bu vasi ekonomi faaliyeti sahasının insan topluluklarına ve milletın harsına,

kültürnûe, ahlâkına, dinine ve binnetice siyasetine yapacağı mühim tesirleri göz önünde tutmak icap eder.

Bu mütenevvi ve mütebeddil şerait çevreninde hâlâ milliyetçiliğe sadakat beslemek bilhassa proletarya için, burjuvazinin ekmeğine bal sürmek olur. Burjuvazi mistik prensiplerle şer'niyette mevcut olmayan şeylere proleter-yayı inandırmak daha doğrusu bu gibi şeylere karşı, istismar edilen sınıfa karşı manevî bir hürmet duygusu telkin ettiği yeni aydınlanan hakikatlerden değil, ta din adamlarile patronların elele verdikleri zamandan beri mer'i ve meşrûdur.

Ekonomik sahanın genişlemesi dördüncü delilinde sakatlığını göstermektedir. Mütefekkirler ötedenberi hatta zamanımızda bile milliyet mefhumunu bu dört evsaf etrafında toplarlar. Böylece yutturmaya çalışırlar. Kendileri bile bu tarifin sakatlığına kanı oldukları halde kapitalist efendilerinin kırık bellerine sürdükleri bu melhemle emperyalizmi biraz daha yaşatabildikleri için memnundurlar.

Şimdi milletin tarihçe teşekkül etmiş insan topluluğu olması meselesine gelelim. İkinci enternasyonalin selâhiyettar nazariyecilerinden Otto - Bauer «Milli mesele ve sosyal demokratlık» başlığıyla yazdığı büyük bir kitabında yalnız dil ve arazi birliğinin milleti birbirinden tefrik etmeğe kâfi alâmetler olmadığını, bunların ancak ikinci derecede haizi ehemmiyet olduklarını isbat etmiştir. Otto - Bauer milletleri ayırt edici üçüncü bir nokta nazar serdetmiştir. Ona göre: insan topluluğundan vücade

gelen herhangi bir milleti tarihi mukadderatının umumiliği tayin eder. Lâkin bu tarzı tesbitte karşılıksız kalmamıştır. Şura hükümetinin milli siyaseti isimli kitabında N. N. Pepof bu fikre şu suretle ihtiraz eder: Şimali şarki avrupasında Galiçya adlı bir eyalet vardır. Bu eyalet şarki ve garbî olmak üzere ikiye ayrılır. Şarki Galiçyada Ukraynalılar garbî Galiçyada ise, Lehler meskündür. Galiçyanın son altı yüz yıllık tarihine bakacak olursak, şarki ve garbî Galiçya mukadderatının sıkı sıkıya birbirine merbut olduğunu görürüz. Fakat pürlâşe emperyalizme yataklık eden ve onların parasına satılan alçak avrupa muharrirleri halâ Galiçyanın içerisinde bir millet yaşadığını tasdika cüret edebilirler mi? Gerçekte tarihi mukadderatları bir olduğu halde Lehler ve Ukraynalılar tecavüzkârane bir surette birbirleriyle birleşmişlerdir. Hemde her zaman olduğu gibi Lehler hâkim Ukraynalılar mahkûm olarak yaşamaktadırlar.

Pepof, Otto Bauer'in görüşünün sakatlığını daha birkaç misalle isbat ettikten sonra nihayet fikirlerini şöyle bağlamaktadır: «Millî mesele hakkında serdedilen muhtelif noktai nazarları tahlil edecek olursak, bunların burjuvazinin yaşama ihtiyacı ve hayat menafii ile yakından alâkadar olduğunu görürüz.»

Muayyen bir kitle burjuvazisi millî mefkûreye müstenit bir camia teşkilini medfaatleri iktizâsı olarak zarurî görürler. Millî mesele, böylece kapitalizmin tekâmülü ile beraber muhkemleşir. Kapitalizmin geri safhasındaki zümrelerde ise, milliyet mefhumu yerine din mefhumu kaim olur.

Bu esas itibarile, aynı olup bidayette ümmet olan şey nihayet şeraitin değişmesi ve ilmin tekâmülile daha çürük bir tarzı telâkkiye uydurularak millet olmuştur. Teolojik bir zemin üzerinde yükselen ümmet teşekkülü spekülâtif olarak husule getirilen milliyet duygusuna nazaran objektif bir kıymet halinde görülebilir.

Ümmet maddi bir varlık olduğu halde milliyetçilik sırf bir duygudan ibarettir. Ve ümmete nazaran daha kompleks ve mücerrettir.

Artık Avruvanın kısmı azamı millî cereyanlara karşı bîkes dururken modern teknik ve medeniyette geri kalmış yakın ve uzak şark memleketlerinde hâlâ ümmet devrinde yaşanması acıklı bir hakikattir. Bu mıntikalarda yaşayan aynı dine mensup vatandaşlara nesin diye sorulduktan yekten : «Müslümanım çok şükür» der. Bunu hâlâ iştiriz.

Uzak şarkta İngiliz emperyalizminin pençesi altında inleyen ülkelerdeki mistisizm kuvvetini, hiç kaybetmemektedir. Çünkü İngilizlerin istismar ettikleri kavimlerin dinlerine hürmet beslemeleri hatta onu koruyup kuvvetlendirmeleri başlıca klâsik siyaset metotlarından biridir. Bu bir kerre emperyalist devletin şu cephelerden işine gelmektedir: Din insanı uyuşturur, tembelliğe karşı sabır ve metanet telkin eder. Gününü yarım avuç pirinç danesile ve hiç hareket etmeksizin geçiren bir hint fakirinin elbette din fikrine ihtiyacı vardır. Fakat en yüksek kasta mensup münevver bir Hint zengininin aklına böyle bir fikrin gelmiyeceği muhakkaktır.

SINIFSIZ BİR CEMİYETTE din fikrine hiç lüzum ha-

sıl olamaz. Çünkü, böyle bir cemiyette insanlar zamanlarını boş yere katil etmezler.

Bu itibarla zamanımızda olduğu gibi bidayette dinin afyon buharlaril büyülenen halk daha sonra ağır ve kesif bir milliyet havası içinde uyuşmaktadır. Bu uyuşukluk sayesinde eyvelâ burjuvazi istismar keyfiyetinin gayri tabiiğini örtbas ederek proleteryaı manyetize edüp kendine bağlaması saniyen, emperyalist muarızlara karşı vatanı ve neticede kendi mülk ve menfaatlerini esirgeyebilmesi için proleteryaı böyle bir mefkûre telkîn etmege son derece ihtiyacı vardır. Burjuvazi kendi menfaatlerini korumak için ekseriyeti istismar etmektedir.

Eğer burjuvazi hariçten gelecek emperyalist hücumu karşı ammeyi silâhlendirip karşı koymağa çıkarmazsa mülk ve mevkilerinin heba olacağını bilirler. Fakat, efendileri için kanını akıtan ve ölen proleteryaı ve köylüye bu bârıde de düşen pay, gene kendi esaretini pendi eli le kurmaktan başka nedir ki.

Burjuvazi hazır sofraya oturur.

* * *

Kapitalist müstakil bir devlette milli meselenin esası zenginler sınıfının istismarını yaşatmak olduğunu işaret ettikten sonra, birde son zamanlarda bilhassa cihan siyasasında önemli bir durum kesbeden müstemleke halindeki devletlerin milli kurtuluş hareketlerinin mahiyet ve gayelerini gözden geçirelim :

Umumiyetle sosyalist muharrirler Leninizme müsteniden, her millet hakîm ve mahkûm sınıfların bir araya toplanmasından teşekkül etmiştir. Burjuvazi milliyet meselesini ileri sürmekle, cemiyetteki, ekonomik otoritesini ve sınıf tezatlarını yaşıtmaktadır.

Binaenaleyh şeniyette mevcut olan muhtelif milletler değil, ancak muhalif sınıflardır. Bunun için bu zit sınıflara karşı mübarezeye girişmek icap eder. Biz bütün milletlerin mahkûm sınıflarını gene bütün milletlerin hâkim sınıflarına karşı birleştirelim. Çünkü küñrei arzın 5de6 sı hâkim milletlerin diğeri cüz'î bir kısımda müstakil milletlerin daha doğrusu tâbî milletlerin elindedir. U. R. S. S. cumhuriyetleri müstesna olmak üzere acunun 5de6 sı İngiltere, Amerika, Japonya ve Fransa gibi büyük emperyalist devletler idare etmektedir. Bu dört milletin mecmuu nüfusu takriben üç yüz altmış milyon kadar tutmaktadır. Bunu esaretleri altında tuttıkları millerin nüfusuna nisbet edecek olursak arada milyonlarca fark olduğu görünür. (Devede kulak hesabı).

Bu realiteye muarız olan diğeri bir kısım sosyalistler - sosyal demokratlar - ise, eğer hakikatta burjuvazinin proletaryayı esaret altında bulundurmasına müsteniden kurulmuş muayyen miktarda milli devletler mevcut olsaydı ve her devletletin içerisindeki sınıfı münasebetten başka, bu devletlerin içerisinde bulunan milletler beyninde karışık münasebetler olmasaydı.. O vakit dediğininiz doğru olabilirdi şeklinde mukabele ederler.

Kendini sosyalist zanneden bu psödo - marksistler böyle demekle şe'niyetten o kadar uzaklaşırlar ve meseleyi o kadar mücerretleştirirler ki, bu noktâ nazar üzerinde ne kadar konuşulsa müsbet bir netice alınamayacağı aşîkârdır. Çünkü, içtimâî problemler ancak şe'niyette mevcut olan durumlarla aydınlatılabilirler. Yoksa bütün metafizikçilerin yaptığı gibi opriori müşahedelerle değil. Bundan faide yerine bilâkis zarar geldiği cemiyetin bu günkü mucibî hicap şekline bakmakla anlaşılabilir.

Müsbet bir zâviyeden şe'niyete bakacak olursak, kolonici olan emperyalist devlet burjuvazisi esareti altındaki milletin burjuvazisine tahakküm eder. Bu tahakküm edilen burjuvazi ise, kendi proletaryasını istismar eder. Bu suretle proletarya ! hakikatta dâhilî ve haricî olmak üzere çifte bir baskı altında ezilir. Bu vaziyette olan bir milletin millî kurtuluş savaşına girişmesi mustakil kapitalist bir devlet olmak temâyülüne müstenittir. Tabiatile bu savaşta kendi menfaatleri için yapan ve idare eden baskı altındaki milletin burjuvazisidir, Neticede, güdülen gâyenin tahakkükile proletaryanın biç bir menfaat ve alâkası olamaz. Onun hâli gene eskisinin aynıdır. O gene istismar edildi. O gene esirdir.

Baskı altındaki milletlerin büyük kapitalistleri ise, menfaatleri icabî olarak millî ceryana karşı emperyalist devletle ittifak ederler, buradanda gene milliyetçiliğin maddî

menfaatler elinde nasıl oyuncak olduğu görünür. Ciddet burjuvazianın telkin ettiği manâdada bir milliyetçilik mevcut olsaydı, büyük kapitalistlerin bunun haricine çık-maları iradelerine tabî birşey olamazdı.

Burjuvazi işine gelen içtimaî prensibi alır, işine gelmi-yenimi inkâr eder. Bunun için kapitalist rejim günden güne değişen istikrar peyda edemiyen bir idare tarzıdır. O, bir sınıfın menfaati için işleyen bir cemiyet makinesi dir. Bu makineden fazla randıman alabilmek için cemiyet şekilden şekle sokulur, hamur gibi yoğrulur.

Millî kurtuluş hareketini burjuvazi idarecilerine bırak-mamak için ne yapmalı? Proleter davası idarecilerine düşen vazife nedir?

İki büyük dâhi KARL MARX ve F. ENGELS'in ölmez eseri marksizme ve komünizme her zaman için şuurlu bir sadâkat ve liyâkat gösteren büyük üsdat LENİN bu husustada derin bir vukuf göster-miştir. O kesif oportümist bir hava esen ikinci enternasyonal da sosyal demokratlara karşı söylediği meşhur nutkunda, Marx'ın 1848 de Londrada toplanan İştirakiy-ün Fırkası kongresinde ve bilâhâre birinci Enternasyo-nal münasebetile de söylediği sözü tekrar bağırmıştır: Bütün dünya proleterleri birleşiniz! Bütün iştirakçilerinin kalp-lerine vurulmuş silinmez bir damga olan bu fikain mâhi-yetine göre!

Cemiyet içindeki sınıf ziddiyetlerinin ilgası için bütün dünya proleterlerinin birleşmesi zaruridir. Çünkü, Bu, her milletin içindeki mahkûm sınıfların hâkim

sınıflara karşı birleşmesi demektir. Buda neticede hâkim ve mahkûm milletleri doğurur. Lenin'in bu mütaleası sonradan mühim münakaşaya sebep olmakla beraber gayet kesin bir görüşle ne mahkûm sınıfın milletten ayrı ve ne de milletin mahkûm sınıftan ayrı olarak mevcut olamayacağını bütün çıplaklığıyla tebarüz ettirmiştir. Lenin'e göre, burjuvazinin arzu ettiği manâda milliyet mefhumu insanlar, bilhassa proletarya için temamilen ârizi onun benliğinde mahfuz olmayan bir şeydi.

Lenin milliyetçilik meselesinin ancak baskı altındaki milletlerin büyük milletler boyunduruğundan, kendilerini kurtarma arzularıyla beraber zuhur ettiğini apaçık göstermiştir. Milli kurtuluş savaşlarına işçi sınıfı fırkalarının dayanak olmasını ve onunla kaynaşmasının zarurî olduğunu, böyle olmadığı takdirde, müstemleke hareketlerini neticede kapitalist burjuva istiklâline müncer olacağını ehemmiyetle kaydeder.

İşçi sınıfı diktatörlüğü savaşla milli kurtuluş savaşının gaye itibarile aynı noktada birleştikleri muhakkaktır: Anti-Emperyalizm noktası.

Lenin emperyalizm altında inleyen milletler meselesinde de her şeyde olduğu gibi lâftan başka bir fazilet-perestkârlık göstermeyen yalnız, sokaklara süslü ilânlar asan ikinci enternasyonel adamlarına karşı milli kurtuluş hareketinin işçi sınıfı ihtilâli ile tahakkuk edeceğini isbât etmiştir: Ulusal bir gidiş, ihtilâlçi bir şuur kazanması

için muhakkak işçi sınıfı ile elele vermesi icap eder. Milli ihtilâl ile işçi ihtilâlinde güdülen gayenin elde edilmesi için emperyalizme karşı her iki tarafın müttefik bir cephe olması gerçekte meselenin mahiyeti icabidir. Meseleni böylece ana hatlarla izâh ve isbat eden Lenin misal olarak emperyalist genel savaş ile 1917 bolşevik ihtilalini ileri sürer.

Meselenin bu tarafına Soviyet muharrirlerinden STANİÇINSKI siyasi maksatlar isimli eserinde gayet bariz bir lisanla temas eder:

Milli tazyik esaretin ağır usullerinden birisidir. Sosyalistler müstemlekelerin bilâkayı ve şart azat edilmesini istemelidirler. Bu ise milletlerin kendilerini idareye haklı olduklarını tasdikten başka bir şey değildir. Sosyalistler bu memleketlerin inkilâpçı unsurlarının - burjuva demokratik - ve milli azadlık (kurtuluş) hareketlerini en kat'i bir surette müdafaada bulunarak onların isyanına fırsat hazırlamalı ve onların zâlim, emperyalist devletlerin aleyhine inkilâpçı muharebelerine yardımda bulunmalıdır. Bir çok, muhtelif milletlerin yaşadıkları bir memlekette proleter inkilâbının muvaffakiyeti, millî meselenin doğru ve düzgün halledilmesinden ibarettir. Burasını Lenin yoldaşda güzelce anlayordu. Onun teklifi üzerine Soviyetlerin harici siyasette ilk adımları, Fillandiyanın tam istiklâlinin tanınması ve İrlandan askerlerin çıkarılmasından ibaret olmuştur.»

İşçi sınıfı fırkalarının milli kurtuluş savaşında oyna-

yacakları mühim role STALIN şarkî soviyetler darülfünunu talebelerine vermiş olduğu «Şark halkları üniversitenin siyasi maksatları hakkında» mevzulu bir konferansında gayet sarîh bir surette temas eder:

Sovyet üniversitesi hayattan ayrılamaz. O hiç bir zaman hayttan yukarı duran bir idare arzı olmaz. Buna binaen şark zahmetkeşleri darülfünununun maksadı işçiler birliğine ve diğer memleketlerden gelen yoldaşlara proleter davası için lâzım gelen terbiyeyi aşılacak onları hazırlamaktır. Bu hazırlanan militanlar müstemleke ve gayri müstakîl memleketler ehâlisinin inkilâp ihtiyecına hizmet edici kuvvetler hazırlamalıdır. Çünkü, bu ülkelerin kurtuluşu ancak emperyalizme karşı kat'î bir zafer ve işçi sınıfı hegemonyası ile kabildir. Bunu elde etmek için ise işçi sınıfı, burjuvazinin inkilâpçı cenâhile ittifak etmelidir. Burada dikkati çeken diğer bir nokta ise, inkilâpçı hareketin sönmesi ve komünist unsurların millî burjuvazî safları içinde erimesi korkusudur. Bu hâlin zuhuruna fırsat vermemek şark zahmetkeşleri darülfünununun esaslı vazifesi olmalıdır.»

Lenin emperyalizme karşı azatlık hareketinin mekanik safhalarını gayet müsbet bir şekilde tahlil eder:

«Kapitalizmin en son çağı olup malî sermayenin inhisar ve istilâ şekli olan emperyalizmin uluslar üzerindeki tazyikî, 1- Bu tazyikin kuvvet ve şiddet ile zayıf devletler üzerine vazedilmesi. 2 - Bu vazedilen tazyikin inkişafın-

dan sonra, bu tazyika karşı uyanan reaksiyon»dur ki, bu da tabiatın değişmez, sabit bir kanundur.

Bu ise, birbirine zıt iki tekâmül safhasının bir oluş şekli olup, bir pistonla tazyik edilen bir gazın ergeç üzerindeki pistonla beraber içinde bulunduğu kabı hurda-haş ettiği fizik tecrübesine dayanmaktadır.

* * *

Esaret altında tutulan sınıfın üst sınıfa karşı girştik-leri acunsal savaş cemiyete mustakbeldeki durumunu hazırlayan yoldan başka bir şey değildir. Bütün göz-leri bir noktada toplayan ve dünya mukadderâtına gittik-çe kuvvetle müessir olan sosyalizm cereyanlarına karşı koymak istiyen burjuvazinin bütün statik mukavemet ve tedbirleri günden güne kırılıp dökülmektedir. Bu enkazın yerine, hakikî ahlâk prensiplerine uygun bir şekilde kurulmuş insani bir düzen-kaim olmaktadır.

Tarih sınıf kavgasıdır..

İşçi sınıfı "hegemoni," sile neticelenir...

* * *

Sabık İtalyan baş vekili Fransesco Nitti "Bolşeviklik-Faşistlik ve [1] demokrasi» nam eserinde cihan harbinden sonra maddi ve siyasi durumlarından dolayı mukavemeti imkânsız bir surette şövenizm'e giden İtalyan ve Alman

[1] Esat Adil müstecaplı oğlunun tercümesi, İlim ve hayat seri-si No, 3

faşizmleri ve bilhassa milliyetçiliğin İtalyada oynadığı mühim rol hakkında bir fasıl ayırmıştır. Kendi kendisine olduğu kadar aynı zamanda avrupadevle tlerine de muz'ic bir tehlike olan İtalyanın istikbali hakkında bir fikir edinebilmek için bu parçayı aşağıya derç etmeği münasıp bulduk. Burjuva liberalinin milliyetçilik hakkında söylediği bu sözler çok şayanı dikkat bir mahiyettedir.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI
TÜSTAV

Demokrasi ve hürriyetin inkârı gibi telâkkî olunan milliyetçilik

Hakikatta milliyetçiliğin ne olduğunu söylemek güçtür. Şimdiye kadar gelen muharrirler ve gayretli propağandacılar göz önünde tutulursa henüz milliyetçilik nazariyatçılara tasarruf edememiştir.

Milliyetçilik bir doktrin olmaktan ziyade irticâi ruhun aksi tesirinden ibarettir. Onda, tamamen kaip olduğu zannedilen eski fikirlerin ve eski dalâletlerin bütün tohumlarından bulunur. Onda da cebrü şiddetin, irtica fikrinin, samî ırk aleyhtarlığının, dinî taassubun bütün mayalarından biraz vardır.

Şu halde milliyetçilik bir mezhep değil, fakat bir hâleti ruhiyedir. Bu bir vatanın diğer vatanlara karşı ifratla üstün tutulması demektir. Bu, dahili münasebetlerde olduğu kadar beynelmilel rabitalarda da maziye doğru gerilemedir.

Medeniyetin bu günkü hali içinde, hiç bir inkişafın millet dediğimiz hissiyat ve tarih ile teşekkül etmiş guruplara müstenit olduğunu anlamakta mazuruz.

Her beynelmilel eser, milletler arasındaki müşterek ve toplu her eser hür ve müstakil millî bir mavcudiyet farzolunur.

Milliyetçilik tarafından benimsenen millî devlet, diğer devletlere karşı itimatsızlık; kuvvet programları ve harp

sitayişi esasına müstenit, bir vatan aşkı değil, bilâkis diğer vatanlara karşı nefret ve husumettir. Bu itibarla her milli devlet eğer diğer milletlerin zararına olmazsa, kendi kendine inkişaf edemiyen birer teşekkül sayılır.

Milliyetçilik, ideal millette dindeki taassup ve hamsofuluk gibidir, yani asil ve yüksek bir fikrin iptizalidir.

Mantıkan her milletçilik, diğer milletler üzerinde üstünlüğe "hegemie," ye müncer olur. Her memlekette milliyetçiler hükümrân olmak isteyecekler, bu suretle milliyetçilik hemen her tarafta milli fikir zararına hükümdarlık taraftarlığına istihale eder. Artık milletin adı anılmaz hükümrân olan devlettir.

Muharrir bundan sonra maddi imkânsızlıklarına rağmen İtalyanın ekonomik hayatını tanzim edebilmesi için ancak hür bir rejim tatbik etmesi icap ettiğini, lâkin bugünkü koyu milliyetçilikle buna kat'iyen imkân olmadığından faşizm'in kendiliginden emperyalizme gittiğini söylüyor. Eğer faşist İtalya buna mani olmak için milliyetçilikten sarfı nazar ederek lâzım gelen tedbirleri bilhassa serbest mübadeleyi vazederse o vakitte faşizmin mahiyetinden uzaklaşacağı ve kendiliğinden inkıraz edeceğini de ehemmiyetle kaydettikten sonra, faşist İtalyanın akıbetinin çok fena olduğunu tebarüz ettiriyor. Ve diğer milletlerin her milliyetçi hareketi İtalya için tehlike ve zararlı olduğunu söyledikten sonra, sözlerine şöyle devam ediyor:

Milliyetçi siyaset zarurî olarak harbe dayanırsa, gayet

irticakâr kuvvetlere ve bilhassa tufeyli, dalkavuk guruplara, sınıflara istinada mecbur olarak dahilî siyaset için hemen devamlı bir harp halidir.

İtalya milliyetçiliği miskin bir memnuniyet ve kendi varlığı içinde şerh ve tefsire sığmayacak derecede bir hiçlikten ibarettir. Bu, İtalya hüviyetine asla cevap teşkil etmeyen, şekillenmiş hiç bir fikri ihtiva etmeyen yabancı bir emtiadır.

Muhtelif dil ve milliyetlere mensup arazi iltihak eden her memleket bir «dé nationalisation» milliyeti izale eseri yaratmak istiyor.

Her devlet milliyetçilik ile bir taraftan muntazam bir silâhlanma işine, diğer taraftan gümrük himayesi usulüne sevkediliyor.

Bunun neticesidir ki malî buhran azaltılamıyor, ve gene bu yüzden istihsal ve mübadele buhranı çok tehlikeli bir hal alıyor. Mağlublaların, silâhlarını terketmelerinden sonra avrupa, harpten evvelkinden daha fazla bir milyon adamın silâh altında tutuyor. Yeni teminat muahedelerinin ilgası arzu olunuyor. Ve yenileri imzalanıyor. Kimse görmüyor ki yegâne teminat manevî silâh terkinde yani taassup haline gelen milliyetçiliğin nihayet bulmasındadır.

Her milliyetçilik vehemi, diğer milletlerin aksülâmelini davet etmeksizin hareket ve filyatta bulunabileceğini zannetmektedir.

Milliyetçilik, yani diğer milletlere karşı bir milletin

daimî emniyetsizliği hali, ancak bütün diğer milletlerin emniyetsizliğini ikaz neticesini verir.

Eğer İtalyanlar milliyetçi bir vaziyet tanırlarsa hiç şüphe yoktur ki Fransızlar, Almanlar, İslavlarda aynı yoldan yürüyerek İtalyanları takibe mecbur olacaklardır.

Avrupa milliyetçilikten bahsetmeği itiyat edindiğinden beri avrupa haricindeki milletler itimatlı bir hal aldılar. Kapılarını muhacirlere kapadılar, ecnebilerin iktisadi ve kazaî ehliyetlerini tahdit ettiler.

Eğer kürreiarzın bütün milletleri kendilerini milliyetçiliğin sarî hastalığıyla ihtilâta bırakırlar ve hudutlarını yekdiğerine kaparlarsa bundan en fazla muztarip olacak, nüfusu kesif ve o nisbette arazice fakir olan avrupadır.

Milliyetçi idraki bizim harpten evvel edindiğimiz muhik şekillerde olan hummalı bir itiyattan tamamen ayrı, müteassıp bir himaye usulü istintaç etti.

Bütün fena sanayi, milli oldukları için himaye talep ediyor. Her memleket, millî sanayiine malik olmağı düşünüyor. Bizzat bir gazetede — gazetenin ismini hatırlayamıyorum — «İtalyanların gayesinin milli buğday ile milli ekmek istihsal etmek» olması icap ettiğini okumuştum.

Nufusunun artması, ülkesinin küçük olması, bazı mahallerin bilhassa ikliminin buğday yetiştirmeye müsait bulunmaması yüzünden İtalyanlar bu hedefe asla erişemeyeceklerdir. Fakat bunun ne ehemmiyeti var, bu hedef bu derece manasız ve bayağı olduktan sonra?

Bu yalnız mantıka değil iktisat ilmine de aykırıdır.

İtalya için en mühim nokta, ancak muktedir oldukları bir istihlal şubesi üzerinde elde edilecek bolluk ile ve mübadele yoluyla yaşamak için lâzım olan bütün eşyayı temin ve tedarik etmektir.

Arz üzerinde ancak Birleşik Amerika Cumhuriyeti, Sovyetler ve Çin gibi adetçe gayet az birkaç memleket büyüklükleri itibarile mücerret çarşılar kurarak kendi kendilerini yaşatabilirler.

Bütün diğer memleketler mübadele yapmaksızın yaşayamazlar. İtalya gibi memleketlerde ise milliyetçilik iddiası yalnız bir suç değil aynı zamanda bir ahmaklıktır. Bazı milletler için ise bu adeta bir cinayettir.

İtalya ile komşu milletler arasında vukua gelecek bütün harpler öldürücü ve herhalde avrupa sulhü için muhik olacaktır. Diğer taraftan İtalyanın ilhak edebileceği arazinin ise iktisaden haiz olduğu kıymet pek aşağıdır. Milliyetçilik İtalya için faidesiz kin ve garaz amilidir. Hatta bu açıkça intihar etmek gibidir. Makul bir prensipten ziyade sefil bir programdır.

Buna rağmen İtalya bugün sert ve müteassıp bir milliyetçiliğe tasarruf etmektedir. Eğer bu muazzam tehlike hasarını henüz vermemişe; bu harici siyasette ki Korfonun işgali, Afganistan tehdidi ve silâhsız Almanya hakkında küstahlıklar gibi, ancak ağızdan yapılmış tozahü rattan ibaret olmasındandır.

Bütün milletler tarafından yapılan asrî harpler hemen

aynı derecede galipleride mağluplarıda harap ediyor, hatta tarihi veya milli bir zaruret olanarıda dahil arazi bü-yütmeleri hemen asla bir istifade temin etmiyor.

Eski Yunan şairlerinin en büyüğü «Hesiod» daha o vakit adaleti beklemenin cebir ve şiddeti unutmamanın mü-reccah olduğunu yazmıştı.

Bizzat bir devlet adamı olan ceneral ve muharrir «Ksenofon» kendi kendine harbin zamanında iyi bir iş olup olmadığını soruyor ve yazıyordu :

«Fakat harp maliyemiz için sulhtan daha musait midir - diye soruluyor? Bu meseleye karar vermek için tarihten daha alâ bir rehber göremiyorum:

Tahkik olunursa öğrenilebilir ki, hazinei millet sulh içinde iken esrarengiz bir surette çoğalmış ve harp ile tamamen tükenmiştir. [1]

Ben eminim ki İtalyan milliyetçileri Ksenofon'ı asla okumadılar ve Hesiod'ü ise hiç tanımıyorlar. Daima aynı cebir ve şiddeti ahlâka çok aykırı bir şekilde tekrar etmekle iktifa ediyorlar. Bu günkü ayurpada eğer insan kesafeti mübadele hayatı mecburiyeti, büyük bir harbi takip eden iktisadi vaziyet mevcut ise hepsinin, galiplerin, mağlupların ve bitarafların harabiyetidir.

Fakat bu gün milliyetçiliği talim eden partiler hangi

[1] Muharrir bu yazıyı İtalya - Habeş harbi patlamazdan çok daha evveli yazmıştır.

dizgini haiz olacaklar? Onlarda ekseriya ayyaş dervişler tarafından yazılmış hissini veren gazetelerin edebî tehevürleri mevcut, ki bilhassa İtalyadaki gazete tahrir heyetlerinin akli haletlerinden şüphe edilebilir.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Doğru - Yanlıř cetveli

<u>Sahife</u>	<u>Satır</u>	<u>Yanlıř</u>	<u>Doğru</u>
3	22	milliyetciyi	milliyetçi
3	22	istemez.	"Fazladır."
4	21	nezihte	nezi de
4	25	menfaatprest	menfaatperest
6	11	cebep	sebep
6	26	Yoksa	Yoksa
9	22	umamiyetle	umumiyetle
12	8	karşı	«Fazladır»
12	25	millettri	milletleri
5	3	bidayette	bidayette de